

ГО «ГРУЗИНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ЕКСПЕРТНИЙ ЦЕНТР»

**СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ
ГЛОБАЛЬНІЙ ТА РЕГІОНАЛЬНІЙ
БЕЗПЕЦІ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Одеса, 29 жовтня 2023 року)

DOI: 10.46340/GUEC2023-10

Одеса
Фенікс
2023

Редакційна колегія:

Гардапхадзе Тамара – доктор юридичних наук, професор, ректор Нового закладу вищої освіти «Newuni» (м. Тбілісі, Грузія);

Донов Олексій – голова Департаменту експертно-аналітичної діяльності щодо взаємовідносин Грузії та України ГО «Грузинсько-український експертний центр» (м. Одеса, Україна);

Полухіна Аліна (укладач) – кандидат політичних наук, засновниця ГО «Грузинсько-український експертний центр» (м. Одеса, Україна);

Польовий Микола – доктор політичних наук, професор, Університет імені Коминського (м. Братислава, Словачія); засновник ГО «Грузинсько-український експертний центр» (м. Одеса, Україна);

Хаджинов Ілля – доктор економічних наук, професор, ректор Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, Україна);

Хевцуріані Аміран – кандидат наук з міжнародних відносин, засновник ГО «Грузинсько-український експертний центр» (м. Одеса, Україна); професор академічної кафедри політики та міжнародних відносин Грузинського технічного університету (м. Тбілісі, Грузія);

Цокур Євген – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології Запорізького національного університету (м. Запоріжжя, Україна).

Сучасні загрози глобальній та регіональній безпеці : матер. С 89 Міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф. (м. Одеса, 29 жовтня 2023 р.) [Електронне видання] / уклад. А. Полухіна ; ГО «ГУЕЦ». – Одеса : Фенікс, 2023. – 389 с. – Укр., англ., груз. мовами.

ISBN 978-617-8395-01-8

Збірник матеріалів містить матеріали доповідей, поданих на Міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Сучасні загрози глобальній та регіональній безпеці», що відбулася 29 жовтня 2023 року. Подані матеріали були розглянуті під час роботи дев'яти секцій: теоретичні та прикладні аспекти міжнародного співробітництва у сфері безпеки; криза сучасної системи міжнародної безпеки; регіональна безпека в нових геополітичних концепціях; основні стратегічні напрямки кібербезпеки; кіберзахист і національна безпека: український досвід; цифрова дипломатія в умовах трансформації системи міжнародної безпеки; фейки та дідфейки як інструменти негативного впливу на національну безпеку; фактчекінг як інструмент протидії в гібридній війні; державне управління та національна безпека.

Збірник адресовано науковим, науково-педагогічним працівникам, здобувачам закладів вищої освіти, громадським організаціям, журналістам, незалежним експертам і всім, хто цікавиться проблемами загроз глобальній та регіональній безпеці.

УДК 327.7:355.02

© ГО «Грузинсько-український експертний центр», 2023

© Колектив авторів, 2023

ISBN 978-617-8395-01-8

З М І С Т

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ БЕЗПЕКИ

Чальцева О. М. Новий світопорядок в умовах конфліктного середовища	9
Daviti Khupenia, Omari Lortkipanidze Rethinking the concept of power in contemporary political and international relations.....	13
ლილი ხარჩილავა ამერიკის შეერთებული შტატებისა და ისრაელის სამხედრო-პოლიტიკური თანამშრომლობა	16
Клименко К. В., Ухналь Н. М. Новітні виміри міжнародної безпеки.....	22
Нечипоренко Т. М. Теоретичні та прикладні аспекти міжнародного співробітництва у сфері безпеки.....	28
Чупіс А. Д. «Гібридний мир»: загроза чи панацея?.....	34
სალომე გოგიშვილი კოოპერატიული უსაფრთხოების თეორიული და პრაქტიკული ასპექტები თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობებში	40
Іваницька О. П., Чальцева О. М. Особливості безпекової політики іспанії у XX – XXI сторіччях	47
Міщенко І. В. До питання відповідальності за міжнародними договорами про взаємний захист секретної інформації (на прикладі угоди з США)	53
Орленко В. В. Державний контроль як складова міжнародного співробітництва у сфері безпеки.....	57
Рашевська К. Є. Ре-глобалізація як середовище заохочення та розвитку системи прав людини.....	60
Дем'янюк О. Б. М Міжнародне співробітництво з питань енергетичної безпеки.....	65
Фоменко Д. І. Трансформація системи міжнародного співробітництва в умовах російсько-української війни.....	69

Мосієнко О. В., Якобчук В. П. Бренд України у світовому просторі.....	74
გიორგი კლიმაშვილი საერთაშორისო ურთიერთობათა სუბიექტის მნიშვნელობა	78
Козка А. В., Білик А.С. Космічні аномалії як об'єкт наукових досліджень: неоромантика та міжнародний фактор безпеки	81

КРИЗА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Бадер А. В. Російсько-українська війна крізь призму логіки функціонування капіталістичної світ-економіки.....	85
Цокур Є. Г., Чайка І. Ю. Безпекові стратегії в умовах сучасних викликів: новий погляд на симулякр безпеки	90
Юлдашев О. Х. Концепція усунення загроз глобальній та регіональній безпеці.....	94
Волторніст О. С. Розмивання традиційних парадигм безпеки: виклики сучасній системі міжнародної безпеки.....	103
Литвин Ю. В., Лакіза В. В. Вплив економічних криз на міжнародну безпеку: шляхи їх подолання.....	107
Швець К. А. Безпека України в міжнародному контексті сучасності	111
Фурсай О. В. «Вакцинодемія» як елемент світового гібридного протистояння демократії та автократії.....	115
Прищеп Р. П. REALPOLITIK як практика економічного тиску.....	121

РЕГІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА В НОВИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЯХ

Бусленко В. В. Україна в безпековій політиці Республіки Польща ...	125
Стець А. М. Безпека Польщі та України.....	131
Тодоров І. Я., Тодорова Н. Ю. Стійкість та опорність України в контексті євроатлантичної інтеграції	136
ქეთი ჯიჯეიშვილი საქართველო ევროპული ინტეგრაციის გზაზე ..	147

გიორგი ჩხიკვიშვილი საქართველოს ევროპული არჩევანი: ისტორიულ -პოლიტიკური ექსკურსი	141
Gvantsa Abesadze Alignment of Georgia's foreign policy with the European union's foreign and security policy on the path of integration.....	151
Вовченко О. В. Контроль за иноземними субсидіями як фактор регіональної економічної безпеки Європейського Союзу	155
Мацишина І. В. До поняття моралі політичного реалізму в умовах війни.....	159
Райков А. Е. Війна в Нагірному Карабаху як чинник геополітичних змін у регіоні Південного Кавказу	164
Ціватий В. Г. Концепт «кризова дипломатія» і регіональна безпека в умовах трансформації системи міжнародних відносин XXI століття: геополітичний, інформаційно-комунікаційний та інституціональний дискурси	169

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ КІБЕРБЕЗПЕКИ

Завгородня Ю. В. Політична кіберкультура як елемент кіберстабільності.....	174
Климчук Д. О. Кібербезпека процесу проведення виборів	179
Кучмії О. П. Кібербезпека як складова стратегії протидії гібридним викликам і загрозам ЄС	182
Кузьмич В. М. Основні стратегічні напрямки кібербезпеки.....	187
Сімакова С. І. Актуальні питання кібербезпеки в українському суспільстві	191
Суський Г. В. Кібербезпека у проблемному полі гібридної війни.....	195
Гуменюк Н. І., Ангельська В. Ю., Матвійчук М. В., Поляруш В. В. Безпілотні літальні апарати: виклики та перспективи сьогодення... 200	
Крошка Н. В. Діагностування інтернет-залежності у воєнний час в контексті кібербезпеки	205
Кондратенко А. О. Важливість забезпечення безпеки в логістиці	209

КІБЕРЗАХИСТ ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Гринік А. В., Ярошевська Т. В. Проблемні питання забезпечення кібербезпеки України	213
Дубель М. В. Цифрові віруси як сучасна загроза національній безпеці.....	218
Горошко О. Л. Перспективи навчання кібербезпеки в освітніх інституціях.....	222
Обіход Т. В., Біленчук П. Д. Кібербезпека України: досягнення і перспективи її забезпечення	227
Галюга К. М., Орел О. В. Як захистити свої особисті дані від кібератак	232
Кондратьєва К. А. Місцева електронна демократія України в умовах воєнного стану: питання ефективності.....	237
Харинович М.-М. С. Протидія загрозам національній безпеці в інформаційному просторі: досвід України.....	241
Снитко В. В. Кіберзахист та національна безпека: український досвід.....	244
Літинська В. А. Актуальність кібербезпеки у маркетинговій аналітиці.....	247

ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Хорішко Л. С. Особливості співпраці України та НАТО у сфері кібербезпеки.....	251
Калашлінська М. В. Роль цифрових технологій у підтримці медіації та переговорів в сучасних політичних процесах	255
Сокоринський В. О. Цифровий тоталітаризм як загроза сучасній цифровій дипломатії	258
Рогозіна А. В. Цифрова дипломатія: інформаційний фронт України в умовах війни з росією	262

ФЕЙКИ ТА ДІПФЕЙКИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ

Вовк С. О. Технологічні аспекти створення дівфейків та їх наслідки для національної безпеки.....	266
Федорова А. І. Фейки російської пропаганди щодо історії України та способи протистояння їм.....	270
Шеломовська О. М. Фейк-нюз в соціальних мережах: соціологічний аналіз.....	274
Медведська В. Ю. Дівфейки як загроза розвитку та ефективного функціонування деліберативної демократії в Україні.....	279
Лисичкіна І. О., Лисичкіна О. О. Фейкові новини в сучасному медійному просторі.....	283
Орел О. В. Фейк як інструмент побудови наративу.....	288
Новік А. К. Російські фейки як фактор ризику національної безпеки України.....	294

ФАКТЧЕКІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ В ГІБРИДНІЙ ВІЙНІ

Суська О. О. «Образ суспільства» та його трансформації в умовах гібридної війни.....	298
Олексунь Н. О., Седляківська К. Г. Загрози та механізми протидії російській пропаганді в умовах війни.....	304
Сушко В. А. Національна та етнічна ідентичність українців в умовах війни (на прикладі Харківщини).....	308

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

Примуш М. В. Реформи в обмін на зброю.....	312
Сарибаєва Г. М. Митна безпека в системі національної безпеки України: термінологічний дискурс.....	315
Абакіна-Пілявська Л. М. До питання динаміки кримінального закону в умовах воєнного стану.....	320

Гученко К. В. Значення особливості структури особистості суб'єкта злочину дезертирство для національної безпеки	323
Бобось О. Л. Вплив глобальних криз на захист прав споживачів та можливості публічного управління в Україні	329
Ніколаєв К. Д. Екологічні виміри гібридної війни: вплив сучасних загроз на національну та регіональну безпеку.....	331
Мерзлюк Л. В. Публічно-громадське партнерство та міжнародна співпраця в управлінні регіональною безпекою в умовах сучасних загроз.....	334
Шевченко Р. П. Загрози глобальної та регіональної безпеки та їх вплив на ветеранів війни і членів їх родини	337
Конопля А. І., Лисиця В. В. Цифрова гігієна як засіб формування навичок безпечної роботи в мережі інтернет у дітей дошкільного віку	339
Гуральський Н. Р. Пропозиції державного регулювання засобів масової інформації	343
Ліщук А. О. Публічне управління навчальними закладами на регіональному рівні	347

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Миросердна І. М. Основні загрози інформаційній безпеці як елементу забезпечення національної безпеки	350
Варнавська І. В. Емоційне вигорання як психологічний феномен ...	355
Бондаренко С. Ю., Вітомський Ю. Л. Психологічні чинники формування національної безпеки держави	359
Лихотоп І. В. Схильність курсантів до навіювання.....	364
Бутко О. М., Загорювська М. В., Савченко Л. Л. Інформаційна безпека під час війни.....	369
Куля І. Ф., Беженар К. Д. Інформаційна безпека підприємства	374
Куля І. Ф., Пирлог О. С. Кібергігієна у інформаційному просторі в умовах воєнного стану	381
Куля І. Ф., Спиридонова В. В. Безпека підприємства як основний вид діяльності менеджера підприємства	385

КРИЗА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Бадер Антон Васильович

доктор політичних наук, доцент,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна

ORCID: 0000-0002-3670-5753

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА КРИЗЬ ПРИЗМУ ЛОГІКИ ФУНКЦІЮВАННЯ КАПІТАЛІСТИЧНОЇ СВІТ-ЕКОНОМІКИ

Протягом усієї історії людства війна виступала могутнім засобом впливу на політичний процес. Проте динамічний розвиток сучасного світу, ще наприкінці ХХ ст. стимулював появу концепція щодо становлення нової, постіндустріальної епохи. В 1990-х рр. поширюється ідея переходу людства до інформаційного суспільства. За логікою вказаних теорій, війна як інструмент функціонування політичних систем повинна була зникнути, оскільки необхідність боротись за матеріальні ресурси відпадає, а інтелектуальні здобути насильницьким способом практично не можливо. Однак, названі особливості сьогодення не зумовили відмови від застосування війни в політичному процесі. Численні агресивні війни й воєнні конфлікти, нехтування міжнародним правом, очевидна дисфункційність ООН та повномасштабна війна, розв'язана російською федерацією в центрі Європи ще раз доводять правильність зазначеної тези.

На наш погляд, розв'язання заявленої проблеми потребує детального розкриття механізмів сучасної світ-системи. У такому контексті важливою позицією є те, що світ-економіка неодмінно передбачає формування держави-гегемона. І. Валлерстайн щодо цього зазначає: «Ідеальною ситуацією з погляду накопичення

капіталу всередині системи як цілого, є існування домінуючої держави, досить сильної для того, щоб визначати правила гри та стежити за тим, аби вони виконувались до кінця. Коли суперництво в якості системної умови заміщується гегемонією, це не означає, що держава-гегемон може все. Проте це означає, що вона може перешкоджати змінам (порушенням) правил з боку інших» (Wallerstein, 1996, С. 98).

Перетворення однієї з держав центру на гегемона, насамперед, передбачає її першість у конкурентному ринковому середовищі у виробничій, торговій та фінансовій сфері одночасно (Wallerstein, 2000, С. 256 – 257). Зазначена зверхність здобувається за рахунок того, що претендент довгий час не вкладає великі кошти в розбудову численної армії (Wallerstein, 1996, С. 99). Конкуренція за гегемонію завершується тоді, коли ці переваги одного з претендентів надають можливість зайняти йому привілейовану позицію, не пов'язану з ринковими механізмами в ядрі світ-системи. Передусім це відбувається під час глобального воєнного конфлікту. У контексті аналізованої проблеми важливо акцентувати на тому, що фінал боротьби за гегемонію завжди передбачає перемогу певної держави в тридцятирічній Світовій війні (Wallerstein, 2000, С. 258).

І. Валлерстайн називає три світові війни, що відбулись за період існування сьогоднішньої капіталістичної світ-економіки. Перша – війна 1618 – 1648 рр., у межах якої після перемоги над імперією Габсбургів постала Голландська гегемонія. Друга – 1792 – 1815 рр., пов'язана з наполеонівськими війнами, перемогою над Францією та становленням гегемонії Великобританії. Третя – характеризується як американо-германська війна 1914 – 1945 рр., наслідком якої була поява гегемонії США (Wallerstein, 2000, С. 258). Вочевидь, сьогодні ми є свідками четвертої війни за гегемонію. У всіх трьох випадках морська (авіаційна) міць долала сухопутну. І в кожному випадку сили, спрямовані на збереження базової структури капіталістичної світ-економіки, перемагали ті сили, що прагнули перетворити її на світ-імперію» (Wallerstein, 1996, С. 99 – 100).

На основі зазначеного спробуємо більш детально розібратись у причинах, що підштовхнули в 2022 р. російське керівництво

перевести воєнний конфлікт, що жеврів з 2014 р. у відкриту, повномасштабну агресію та війну. Перш за все, слід зазначити, що стан світової політико-економічної системи та політичний режим у росії відповідають характеристикам, за яких розгортається глобальне протистояння за гегемонію. Так, міжнародний порядок, установлений після Другої світової війни є на сьогоднішній день абсолютно не ефективним. ООН не має можливості якісно виконувати покладені на неї функції, оскільки гегемон, що відповідальний за підтримку міжнародної системи безпеки, знаходиться на стадії згасання своєї могутності (Бадер, 2020, С. 219).

Політична система росії характеризується недемократичним режимом. Аналіз практики функціонування капіталістичної світ-економіки надає можливість стверджувати, що держави з подібними політичними режимами і стають претендентами на гегемонію. Так, наполеонівська Франція, гітлерівська Німеччина, а тепер і путінська росія намагались у силовий спосіб змінити усталений порядок речей у світі. Немає жодних сумнівів у тому, що одним із центральних завдань Кремля є зміна статусу росії, або всієї глобальної політико-економічної системи. Проте підкреслимо, що вказані зусилля не призводили до реалізації поставлених агресором цілей. «І в кожному випадку сили, спрямовані на збереження базової структури капіталістичної світ-економіки, перемагали ті сили, що прагнули перетворити її на світ-імперію» – констатує І. Валлерстайн (Wallerstein, 1996, С. 99 – 100).

Окрім того, кожного разу претендент на гегемонію, що в силовий спосіб намагався змінити міжнародну політико-економічну систему, був з числа країн центру світ-економіки. Натомість, росія розташована у напівпериферійній зоні, що підтверджується домінуванням продажу корисних копалин у структурі експорту цієї країни. На цій основі, маємо можливість припустити, що або справжній претендент на гегемонію наразі знаходиться в тіні та виявить себе пізніше, або аналізовані події запуснуть процеси сутнісної реконструкції чи, навіть, повної ревізії капіталістичної світ-економіки, яка визначала розвиток людства з середини XVI ст.

Уважаємо за потрібне зазначити, що знаходження росії в напівпериферійній зоні, її технологічна відсталість від країн центру, обумовлюють застарілість методів ведення війни, застосованих у повномасштабній агресії проти України. Зокрема, в. путін неодноразово заявляв, що його крилаті та балістичні ракети точково знищують об'єкти військової інфраструктури. Однак, високоточна космічна система наведення, по типу тієї, що використовувалась США в Перській затоці або Югославії, у росії просто відсутня. Зазначене призводить до низької точності попадання, значної руйнації цивільної інфраструктури та численних жертв серед мирного населення. Підкреслимо, що обрана в. путіним тактика тотальної війни також абсолютно застаріла. Сьогодні невелика, мобільна, рухлива група, озброєна новітнім обладнанням, цілком може протистояти значно переважаючим силам супротивника (Бадер, 2016, С. 63). Вказане цілком підтверджується провалом швидкої наступальної операції 2022 р. та численними втратами росії у техніці й живій силі.

Провальною виявилась й інформаційна кампанія росії, що передувала її агресії проти України. На відміну від 2014 р., коли ситуація була не однозначною, в 2022 р. абсолютна більшість населення України не підтримала дії рф. Підкреслимо, що навіть у Південно-Східних регіонах, які вважались лояльними до росії, громадяни активно виступили за збереження суверенітету своєї держави. Зрозуміло, що вказана ситуація стала одним із факторів неспроможності швидкого захоплення російськими військами великих міст, таких як: Харків, Маріуполь, Бахмут тощо. Разом з тим, це ж стимулювало росіян перейти до тактики терору та планомірного знищення оточених міст. Наголосимо, що численні жертви серед мирних громадян, руйнація цивільної інфраструктури, створення ситуації гуманітарної катастрофи, однозначно, переводять військово-політичне керівництво росії та особисто в. путіна у розряд військових злочинців.

Таким чином, невід'ємним елементом політичного процесу в межах капіталістичної світ-економіки є світові війни за гегемонію. Однак, пояснити дії російського президента виходячи з зовнішніх факторів, а саме функціонуванням світової політико-економічної системи, або тенденціями

в геополітиці, на наш погляд, неможливо. Росія – країна напівпериферійної зони, що експортує енергоносії, а сучасні товари з високою доданою вартістю не виробляє та не вироблятиме в найближчій перспективі. Тобто жодна реконструкція світ-економіки не може змінити місце та статус росії у цій системі. Теза Кремля стосовно військової загрози з боку України чи НАТО також виглядає нелогічною. В сучасних реаліях немає жодного практичного сенсу в захопленні території чи ресурсів, тим більш у країни з ядерною зброєю. Відповідно основними факторами, що підштовхнули російське керівництво до розв'язання російсько-української війни є внутрішні. Авторитарна політична система рф потребує зовнішнього ворога для виправдання великої кількості силових структур та репресій проти опозиції. Не мало важну роль, на наш погляд, зіграв й особистісний фактор, зокрема, викривлені переконання й збочені амбіції в. путіна та його оточення.

Література

Wallerstein, I. (2000). *The Essential Wallerstein*. New York: The New Press.

Wallerstein I. (1996). The Inter-state Structure of the Modern World-system. Smith S., Booth K., Zalewski M. (eds.). *International Theory: Positivism and Beyond*. Cambridge: Cambridge University Press, 87-107.

Бадер, А. В. (2020). *Політичні системи та збройне насилля: цілісно-системний аналіз*. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка».

Бадер, А. В. (2016) Трансформація засобів та форм реалізації збройного насилля у сучасному світі. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*, 10, 60-65. doi: <https://doi.org/10.15421/1716106>